

Aprob,
Avocatul Poporului,
Victor Ciorbea

RAPORT
privind vizita desfășurată la Centrul de Reținere și Arestare Preventivă
nr. 5 București

Sumar:

Prezentul Raport, întocmit ca urmare a vizitei la Centrul de Reținere și Arestare Preventivă nr. 5, este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

1. Cadrul general și organizarea vizitei
2. Constatările rezultate din vizita efectuată
3. Recomandări

1. Cadrul general și organizarea vizitei

În temeiul art. 14 alin. (1) și a art. 29⁷ alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, instituția Avocatul Poporului a efectuat la data de 13 octombrie 2016, o vizită la Centrul de Reținere și Arestare Preventivă nr. 5 București.

La efectuarea vizitei au participat reprezentanți ai instituției Avocatul Poporului, doamna [redacted], jurist, doamna doctor [redacted], domnul [redacted], psiholog, consilieri în cadrul Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție și domnul [redacted] reprezentant al Organizației Neguvernamentale Asociația GRADO-Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului.

Obiectul vizitei l-a constituit verificarea condițiilor de cazare și tratamentul aplicat persoanelor private de libertate.

2. Constatările rezultate din vizita efectuată

a) Referitor la capacitatea de cazare, gradul de ocupare și structura Centrului

Centrul de Reținere și Arestare Preventivă funcționează în incinta Secției 6 Poliție și este situat la demisolul clădirii.

Din discuțiile cu reprezentanții centrului și din informațiile comunicate a rezultat faptul că, acesta avea o capacitate de cazare de 12 de locuri, iar în baza nevoilor operative se încarcerau până la 18 persoane, în funcție de gradul de ocupare de la nivelul centrelor de reținere și arestare preventivă. Aceste locuri erau repartizate pe 3 camere, respectiv: camera nr. 1 cu 6 paturi, camera nr. 2 cu 4 paturi, camera nr. 3 cu 2 paturi.

La data efectuării vizitei în centru erau încarcerate 16 persoane private de libertate, din care 12 persoane arestate preventiv, 2 persoane aflate la dispoziția instanței și 2 persoane condamnate definitiv, capacitatea de cazare fiind depășită. În centru nu erau custodiate la data vizitei femei, minori, vârstnici sau persoane cu dizabilități

fizice, locomotorii sau mentale. O singură persoană avea un diagnostic psihiatric și urma un tratament medicamentos prescris de medicul specialist.

Centrul dispunea de o curte de plimbare cu o suprafață de 24,91 mp și 4 camere pentru cazarea persoanelor private de libertate, din care doar 3 erau funcționale, una fiind închisă din motive de securitate. **Curtea de plimbare nu era dotată cu bănci sau scaune.** În incinta Centrului de Reținere și Arestare Preventivă nr. 5 exista, de asemenea, o încăpere în care se efectua audierea persoanelor custodiate și o cameră cu separator prin care se acorda dreptul la apărare, la vizită și la convorbiri telefonice.

Potrivit informațiilor comunicate de conducerea unității și din discuțiile cu persoanele private de libertate, programul de plimbare se efectua zilnic, respectiv o oră pentru fiecare cameră, în conformitate cu dispozițiile art. 245 alin. (3) din Hotărârea Guvernului nr. 157/2016 privind Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal: ”persoanele private de libertate beneficiază zilnic de o oră timp de plimbare”.

Totodată, centrul era prevăzut cu magazie pentru depozitarea îmbrăcăminteii persoanelor private de libertate, dotată cu mașină de spălat, mobilier, aparat de aer condiționat.

La nivelul Secției 6 de Poliție era amenajată o cameră de anchetă, fără sistem de supraveghere video, deși în alte spații din incinta centrului exista, atât în interior, respectiv pe holuri și în curtea de plimbare, cât și în perimetrul exterior, imaginile fiind stocate la Direcția Generală de Poliție a Municipiului București timp de 30 de zile. Potrivit Normelor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentei sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), înregistrarea electronică (audio și/sau video) a interviurilor poliției reprezintă pentru deținuți o garanție suplimentară importantă împotriva relelor tratamente. Astfel de sisteme pot furniza o înregistrare completă și autentică a procesului de interogare, înlesnindu-se astfel foarte mult investigarea oricăror declarații de rele tratamente. Aceasta este atât în interesul persoanelor care au fost maltratate de poliție cât și al ofițerilor de poliție confrunțați cu declarații nefondate privind aplicarea relelor tratamente fizice sau presiunilor psihologice. Înregistrarea electronică a interviurilor

de către poliție reduce, de asemenea, posibilitatea pentru persoanele implicate de a nega în mod fals ceea ce declaraseră.

Din informațiile furnizate de conducerea unității, pentru prevenirea și combaterea oricăror incidente față de persoanele conduse la sediul centrului erau constituite registre pentru persoanele care intră și ies din secție și pentru persoanele care sunt conduse la sediul centrului. Supravegherea persoanelor custodiate se realiza de personalul de pază, respectiv 2 agenți de poliție pe tură.

Perioadele de reținere și arest preventiv erau de 24 de ore în baza ordonanței de reținere emise de procuror și respectiv de 30 de zile care putea fi prelungită succesiv dar fără a depăși 180 de zile, în cazul arestului preventiv.

Potrivit statului de funcții din data de 1 octombrie 2016, Centrul de Reținere și Arestare Preventivă nr. 5 era prevăzut cu 13 funcții din care o funcție de ofițer la nivel de șef birou și 12 funcții de agent de poliție din care 4 șefi de schimb, la data vizitei fiind derulate procedurile pentru ocuparea funcțiilor de conducere.

b) În ceea ce privește condițiile de cazare și igienico-sanitare

La data vizitei în centru erau custodiate 16 persoane private de libertate în trei camere. Camera nr. 1 avea o suprafață de 23,7 mp, în care la momentul efectuării anchetei erau cazate 8 persoane și era prevăzută cu 10 paturi dispuse sub forma de 2 rânduri de paturi cu câte 3 paturi suprapuse și 2 rânduri de paturi cu câte 2 paturi suprapuse. Camera nr. 2 avea o suprafață de 14,36 mp în care erau cazate 6 persoane private de libertate și era dotată cu 6 paturi dispuse sub formă de 3 rânduri cu câte 2 paturi suprapuse. Camera nr. 3 avea o suprafață de 7,48 mp în care erau cazate 2 persoane private de libertate și era prevăzută cu 2 paturi. **Raportat la numărul de persoane, camerele nr. 1 și nr. 2 asigurau 2,96 și, respectiv 2,39 mp/persoană față de cei 4 mp/persoană prevăzute de Ordinul Ministrului Justiției nr. 433/C/2010.**

Camerele erau dotate cu mese, ferestre din termopan aflate în stare bună de funcționare prevăzute cu gratii, televizor, suport radio-tv, aparat aer condiționat. Camera nr. 2 avea și câteva rafturi de plastic pe care erau depozitate diferite produse. Fiecare încăpere dispunea de un spațiu situat la o înălțime de două trepte unde se afla un wc turcesc, un duș

situat deasupra wc-ului și o chiuvetă. **Conform observațiilor membrilor echipei de vizită acest spațiu nu era izolat, fiind separat de restul camerei doar printr-o perdea care nu asigura în totalitate intimitatea persoanelor private de libertate, era lipsit de ventilație, iar instalația sanitară era ruginită. Camerele de cazare nu erau dotate cu mobilier pentru păstrarea obiectelor și bunurilor personale. Atât pe holul centrului, cât și în unele camere (camera nr. 1) pereții aveau zugrăveala cojcovită, căzută și zone cu igrasie.**

Din discuțiile cu reprezentanții centrului și din informațiile comunicate a rezultat faptul că programul de furnizare a energiei electrice și a apei calde și reci era zilnic, neînregistrându-se cazuri de întrerupere care să afecteze buna desfășurare a activităților curente. Apa potabilă provenea din rețeaua orașului.

Persoanelor aflate în C.R.A.P li se asigurau produse igienico-sanitare de strictă necesitate, cum ar fi: săpun, aparate de ras de unică folosință, hârtie igienică. Distribuția acestora se realiza în funcție de repartizarea materialelor de la nivelul Direcției Generale de Poliție a Municipiului București și în baza fondurilor alocate în acest sens, ultima distribuție fiind în data de 27 aprilie 2016. De asemenea, persoanele private de libertate aveau posibilitatea de a primi de la familie sau aparținători lenjerie, obiecte de îmbrăcăminte, articole de toaletă, produse necesare pentru igiena personală.

Igienizarea se făcea conform unui plan de măsuri, după identificarea problemelor de pe fiecare cameră de rețineră. Ultima dezinsecție s-a efectuat în luna noiembrie 2015. Curățenia la nivelul camerelor de detenție era asigurată și prin participarea persoanelor private de libertate din fiecare camera.

c) Referitor la hrană

Potrivit informațiilor furnizate de conducerea centrului, în cadrul acestuia asigurarea hranei se realiza o dată pe zi, fiind pregătită de Penitenciarul Rahova și era distribuită persoanelor custodiate pentru cele trei mese (mic dejun, prânz, cină) de către personalul centrului.

Conform constatărilor medicului echipei de vizită, alocarea reținuților la regim alimentar se realiza în funcție de afecțiunile medicale existente, la indicația medicului care a

efectuat consultul la depunerea în arest și era consemnată într- un registru. La data vizitei regimurile oferite pe criterii medicale erau: diabetic și desodat. De asemenea, se oferea un regim alimentar special pentru reținuții de religie musulmană. Meniurile respectau norma calorică legală.

Echipa de vizită a asistat la sosirea la ora 14:20 a mesei, constatând că transportul hranei se realiza în recipiente de inox și conținea următoarele, pentru dimineață biscuiți, gem, pâine, la prânz ciorbă de fasole și pilaf cu carne, iar seara ghiveci de legume. Mâncarea avea aspect plăcut, proaspăt și se afla la temperatura potrivită pentru a fi servită.

Servirea mesei se făcea în camere, locația nedispunând de sală de mese.

În incinta C.R.A.P exista o bucătărie dotată cu mobilier, veselă, chiuvetă, cuptor cu microunde, fierbător de apă, plită și 4 frigidere, care puteau fi folosite de persoanele private de libertate.

Frigiderul pentru probele alimentare era curat, cu graficul de temperatură la zi, afișat în loc vizibil. Probele alimentare corespundeau din punct de vedere organoleptic și al aspectului potrivit constatărilor medicului echipei de vizită.

d) Referitor la asistența medicală

În incinta Centrului de Reținer și Arestare Preventivă nu exista un cabinet medical. Persoanele private de libertate erau examinate înainte de sosirea în incinta C.R.A.P de către un medic angajat al Centrului Medical de Diagnostic și Tratament Ambulatoriu “Dr. Nicolae Kretzulescu” București, subordonat Direcției Medicale a Ministerului Afacerilor Interne.

Acesta completa o fișă medicală pentru arestați/reținuți, care era ulterior trimisă în plic sigilat către C.R.A.P, însoțind persoana privată de libertate. Orice urgență medicală era îndrumată spre consultație și eventual internare într-un spital prin apelarea serviciului 112. C.R.A.P dispunea de autosanitară proprie, dar în caz de urgențe se prefera, din rațiuni de siguranță a pacientului, transportul medicalizat controlat.

Când o persoană privată de libertate necesita asistență medicală de specialitate, era consultată în prima fază de medicii CMDTA „Nicolae Kretzulescu”. Aceștia puteau să întocmească bilete de trimitere către specialiști, dacă considerau că era cazul.

Persoanele private de libertate care aveau afecțiuni cronice veneau cu medicația personală, care era preluată cu inventar de către personalul C.R.A.P. Aceasta li se administra conform cu indicațiile medicului care a prescris rețeta, pe bază de semnătură într-un registru de eliberare a medicamentelor personale.

De asemenea, existau registre pentru evidența hetero și autoagresiunilor, precum și pentru reținuții aflați în refuz de hrană. A existat un caz de refuz de hrană pe 23 septembrie 2016, motivat de probleme juridice ale reținutului. Persoana în cauză a renunțat la forma de protest pe 24 septembrie 2016. Cazurile de hetero și autoagresiuni din 2016 fuseseră corect evidențiate în registrele de evidențe ale C.R.A.P.

C.R.A.P. avea un registru de consemnare a existenței mărcilor traumatice și a semnelor fizice de rele tratamente/abuzuri sau tortură. De asemenea, existau proceduri clare de acțiune în asemenea cazuri, care erau respectate la nivelul C.R.A.P. La data vizitei, nu erau consemnate astfel de cazuri.

Din discuțiile cu persoanele reținute nu a reieșit existența vreunei probleme de natură medicală.

e) În ceea ce privește asistența psihologică

Potrivit Regulamentului din 10 martie 2016 de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal:

Art. 272 alin. (1) Arestații preventiv pot participa la activități educative, de asistență psihologică și asistență socială, la solicitarea acestora, aprobată de directorul penitenciarului și

Art. 245 alin. (5): Administrația centrului de reținere și arestare preventivă asigură spațiul și facilitățile necesare acordării asistenței psihologice și moral religioase, cu respectarea confidențialității, sub supraveghere vizuală directă sau prin intermediul unor sisteme electronice.

Centrul de Reținere și Arestare Preventivă **nu avea angajat psiholog**. În situațiile individuale prin solicitare scrisă din partea persoanelor custodiate, un psiholog din cadrul Biroului Psihologic al Direcției Generale de Poliție a Municipiului București răspundea

acestor solicitări. Conducerea centrului nu a putut oferi informații cu privire la pregătirea și specializările profesionale ale acestui psiholog și dacă răspundea nevoilor de natură psihologică specifică persoanelor custodiate. Conform informațiilor primite și din documentelor puse la dispoziție, pe parcursul anului 2016, doar două persoane au solicitat consiliere psihologică printr-o formă scrisă. Din documentele puse la dispoziție de conducerea centrului s-a constatat că psihologul din cadrul Biroului Psihologic al Direcției Generale de Poliție a Municipiului București a răspuns solicitărilor persoanelor private de libertate și a oferit asistență psihologică în cel mai scurt timp, în aceeași zi ori într-o zi ulterioară.

Într-un caz, deși la prima ședință de consiliere, psihologul a recomandat includerea într-un program de asistență psihologică și consult de specialitate, șapte zile mai târziu, cu prilejul unei alte ședințe de consiliere, nu mai apăreau acestea ori alte recomandări.

La data vizitei două persoane prezentau o stare de vulnerabilitate, dispoziție depresivă, deprimare și sentimente de tristețe. O persoană arestată înainte cu 24 de ore prezenta stări de plâns recurent și dificultăți de natură psiho-emoțională privind adaptarea la mediul carceral. Cea de-a doua persoană acuza tulburări de somn, deși urma un tratament psihiatric. Psihologul, membru al echipei de vizită a întrebat în ambele situații dacă acestea au cunoștință despre posibilitatea solicitării și accesării serviciilor de consiliere psihologică.

Răspunsul a fost negativ.

Drepturile persoanelor private de libertate nu vor avea nici o valoare dacă nu vor fi cunoscute de deținuți. În consecință, este imperativ necesar ca persoanele din custodia poliției să fie în mod expres informate fără întârziere cu privire la drepturile lor (Normele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentei sau Pedepselor Inumane sau Degradante).

În contextul informării persoanelor private de libertate în legătură cu accesarea serviciilor de asistență psihologică, cu toate că doar unele camere dețineau un dosar cu drepturile persoanelor private de libertate se impune informarea periodică și încurajarea persoanelor private de libertate de a solicita servicii de asistență și consiliere psihologică pe perioada custodiei **cât și o frecvență mai ridicată a prezenței psihologului în centru.**

Mai mult, subliniem că în Raportul de activitate pentru anul 2016 una dintre propunerile Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul instituției Avocatul Poporului a fost introducerea obligativității realizării evaluării inițiale și periodice a fiecărei persoane private de libertate aflate în arest, în vederea identificării eventualelor suferințe psihice și acordarea asistenței psihologice de suport pentru prevenirea apariției afecțiunilor psihice și minimizarea șocului depunerii. În cazul custodierii pe o perioadă de cel puțin 3 luni, se consideră utilă o re-evaluare psihologică.

Drept urmare, cu acordul persoanei private de libertate, s-ar impune evaluarea statusului psihic, a riscurilor pentru fiecare persoană privată libertate la depunere și a persoanelor care urmau un tratament psihiatric în stabilirea unui plan de tratament care să includă sau nu o intervenție psihologică/psihoterapeutică concomitent cu tratamentul psihiatric.

Din întrevederile confidențiale cu persoanele private de libertate alese aleatoriu, nu au fost sesizate situații de tortură, rele tratamente, tratamente inumane și degradante, nici persoane autodeclarate ca aparținând comunității LGBT, care să necesite protecție, în cadrul arestului sau care au suferit discriminări pe criterii de orientare și identitate sexuală sau orice altă formă de discriminare. În perioada 2015-2016 nu au fost înregistrate cazuri de suicid sau tentative de suicid.

Nu au fost identificate urme de violență fizică la care să fi fost supuse aceste persoane în cadrul centrului din partea personalului din centru sau a persoanelor custodiate. De asemenea, nu au fost identificate persoane dependente sau consumatoare de alcool și droguri care să necesite tratament de specialitate. Conducerea centrului a afirmat că nu sunt preluate în custodie persoane dependente de substanțe. În asemenea cazuri, ele sunt trimise la un alt centru de reținere și arestare preventivă unde pot beneficia de o evaluare medicală și psihiatrică complexă și de un tratament de specialitate. Sunt primite doar după ce sunt stabilizate din punct de vedere medical și nu există semne ale sevrajului ori alte complicații de natură psihologică.

La finalul vizitei s-a recomandat conducerii centrului să informeze periodic și să încurajeze persoanele vulnerabile nou depuse în arest cât și cele cu o condiție psihiatrică specială, să apeleze la serviciile de consiliere psihologică.

f) Alte aspecte

În ceea ce privește sancțiunile disciplinare aplicate persoanelor private de libertate în anii 2015-2016, la nivelul Centrului de Rețineră și Arestare Preventivă au fost aplicate 2 sancțiuni disciplinare, respectiv 2 avertismente.

Din informațiile furnizate de conducerea centrului, într-unul dintre cazuri a existat o situație de conflict verbal între două persoane private de libertate când s-a dispus separarea acestora prin mutarea unei persoane într-o altă cameră de arest.

Plângerile, sesizările sau cererile adresate persoanelor private de libertate se înregistrau la nivelul secretariatului subunității și se înaintau de îndată instituțiilor abilitate în domeniu. Nu au fost înregistrate plângeri împotriva personalului Centrului de Rețineră și Arestare Preventivă nr. 5.

Din declarațiile conducerii centrului, persoanele private de libertate aflate în custodie **nu aveau posibilitatea de a presta vreo muncă fizică sau intelectuală. Nu existau activități psiho-socio-educative sau alte tipuri de activități inclusiv de scurtă durată pentru persoanele custodiate. Centrul nu deținea o bibliotecă.**

Programul zilnic al persoanelor private de libertate era afișat în fiecare cameră. Informații despre Instituția Avocatului Poporului, inclusiv adresa și datele de contact erau afișate doar în biroul agentului, **nu și în camerele de arest.** Echipa de vizită a comunicat aceste informații inclusiv datele de contact, persoanelor custodiate.

În urma întrevederilor cu persoanele aflate în centru la data vizitei acestea și-au expus mulțumirea față de condițiile de cazare, de relația cu personalul instituției. Referitor la acest aspect din verificări s-a constatat că nu au existat plângeri cu privire la comportamentul personalului Centrului. Au fost obiecții cu privire la calitatea hranei, majoritatea persoanelor custodiate optând pentru alimente provenite de la aparținători.

Având în vedere cele de mai sus, în temeiul art. 29¹¹ alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Avocatul Poporului

RECOMANDĂ

conducerii Centrului de Reținere și Arestare Preventivă nr. 5 București

să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. respectarea capacității de cazare a Centrului și identificarea soluțiilor pentru asigurarea spațiului minim de cazare în camerele de detenție, unde persoanelor private de libertate le revenea o suprafață mai mică de 4 mp (camera nr. 1, camera nr. 2);

2. dotarea camerelor de cazare cu mobilier pentru păstrarea obiectelor și bunurilor personale și dotarea curții de plimbare cu scaune sau bănci;

3. efectuarea lucrărilor de reparații și de igienizare a spațiilor centrului; modificarea toaletelor camerelor în scopul respectării normelor igienico-sanitare și a asigurării intimității persoanelor private de libertate, îmbunătățirea ventilației;

4. dotarea cu sistem de supraveghere video a camerei de anchetă de la nivelul Secției 6 de Poliție;

5. examinarea posibilității amenajării unei săli de mese și a unei biblioteci la nivelul Centrului, având în vedere că potrivit prevederilor art. 232 din Hotărârea Guvernului nr. 157/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, sectorul de cazare are, de regulă, bibliotecă;

6. informarea periodică și încurajarea persoanelor private de libertate de a solicita servicii de asistență și consiliere psihologică pe perioada custodiei ținând seama că unele dintre aceste persoane erau custodiate pe o perioadă mare de timp;

7. monitorizarea stării de sănătate mintală și a statusului psiho-emoțional a persoanelor aflate cu tratament psihiatric sau cu riscuri identificate în sfera psihologică.